"GLOBAL HEALTH AND MODERN MEDICINE: INNOVATIONS AND PERSPECTIVES"
International Conference titled

Website:https://worldsiencepub.com/index.php/isngcs September edition,2026

ONA VA BOLA SALOMATLIGIDA ZAMONAVIY PERINATOLOGIYANING YUTUQLARI: HOMILADORLIK DAVRIDAGI KASALLIKLARNI ERTA ANIQLASH, PRENATAL SKRINING VA NEOBRIATRIK REABILITATSIYANING AHAMIYATI

Xudayqulova Diyora Odiljon qizi
Email: olimxudoyqulov64@gmail.com
Mo'minova Iroda Zoir qizi
Razzoqova Maxzuna Rabbim qizi
Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

Annotatsiya

Mazkur maqolada zamonaviy perinatologiya va akusherlikning eng ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lgan ona va bola salomatligini muhofaza qilish, homiladorlik davridagi patologiyalarni erta tashxislash hamda prenatal skrining jarayonlarining ahamiyati tahlil qilingan. Tug'ma va irsiy nuqsonlarni homila rivojlanishining dastlabki bosqichlarida aniqlash imkonini beruvchi zamonaviy ultratovush tekshiruvlari, biokimyoviy tahlillar va invaziv bo'lmagan prenatal testlar (NIPT) yoritib berilgan. Shuningdek, chala tug'ilgan chaqaloqlarni parvarish qilish, neobriatrik va neonatal reabilitatsiya tizimining so'nggi yillardagi yutuqlari hamda perinatal o'lim ko'rsatkichlarini kamaytirishdagi ilmiy yondashuvlar muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: Perinatologiya, ona va bola salomatligi, prenatal skrining, homiladorlik patologiyalari, NIPT, neonatal reabilitatsiya, tug'ma nuqsonlar, akusherlik.

Abstract

This article analyzes the protection of mother and child health, early diagnosis of pregnancy pathologies, and the importance of prenatal screening processes, which are among the top priorities of modern perinatology and obstetrics. Modern ultrasound examinations, biochemical analyses, and non-invasive prenatal tests (NIPT) that allow the detection of congenital and hereditary defects at the early stages of fetal development are highlighted. Furthermore, the care of premature infants, recent achievements in neobriatric and neonatal rehabilitation systems, and scientific approaches to reducing perinatal mortality rates are discussed.

Keywords: Perinatology, maternal and child health, prenatal screening, pregnancy pathologies, NIPT, neonatal rehabilitation, congenital defects, obstetrics.

Аннотация

В данной статье анализируются охрана здоровья матери и ребенка, ранняя диагностика патологий беременности и значение процессов пренатального скрининга, являющиеся одним из приоритетных направлений современной перинатологии и акушерства. Освещены современные ультразвуковые исследования, биохимические анализы и неинвазивные пренатальные тесты (NIPT), позволяющие выявлять врожденные и наследственные дефекты на ранних стадиях развития плода. Также обсуждаются уход за недоношенными новорожденными, достижения последних лет в системе неонатальной реабилитации и научные подходы к снижению показателей перинатальной смертности.

Ключевые слова: Перинатология, здоровье матери и ребенка, пренатальный скрининг, патологии беременности, NIPT, неонатальная реабилитация, врожденные пороки, акушерство.

© 2026lobal Health and Modern Medicine: Innovations and Perspectives. All Rights Reserved.

Kirish

Ona va bola salomatligini muhofaza qilish har qanday davlatning ijtimoiy siyosatida ustuvor yo'nalish bo'lib, jamiyatning kelajagi qanchalik sog'lom avlod qo'lida ekanligini belgilab beradi. Tibbiyotning jadal rivojlanishi natijasida perinatologiya sohasi ulkan yutuqlarga erishdi va ilgari homiladorlikning og'ir asoratlari yoki homilaning tug'ma nuqsonlari sifatida baholangan holatlarni endilikda homila bachadonda bo'lgan davrdayoq aniqlash hamda davolash imkoniyati yaratildi. Bugungi kunda zamonaviy prenatal skrining texnologiyalari va onalar patologiyasini erta aniqlash tizimlari perinatal o'lim va nogironlik ko'rsatkichlarini keskin kamaytirishga xizmat qilmoqda. Shuningdek, tug'ruqdan keyingi davrda chala tug'ilgan chaqaloqlarni parvarish qilish va ularning hayot sifatini ta'minlashda neobriatrik hamda neonatal reabilitatsiya xizmatlarining o'rni beqiyosdir.

Asosiy qism

Ona va bola salomatligini ta'minlash jarayoni homiladorlikning ilk haftalaridan boshlab qat'iy tibbiy nazorat va zamonaviy diagnostika usullarini talab etadi, chunki homilador ayollarda uchraydigan gestatsion gipertoniya, qandli diabet, preeklampsiya va turli yashirin infeksiyalar hamda homilaning rivojlanishidagi xromosom anomaliyalari o'z vaqtida aniqlanmasa, onaning hayoti va chaqaloqning sog'lig'iga jiddiy xavf tug'diradi. So'nggi yillarda tibbiyotga joriy etilgan birinchi va ikkinchi trimester prenatal skrining dasturlari, yuqori aniqlikdagi ekspert darajasidagi ultratovush apparatlari hamda ona qonidan homilaning DNK sini aniqlashga asoslangan invaziv bo'lmagan prenatal testlar (NIPT) homiladagi Daun sindromi va boshqa og'ir genetik patologiyalarni 99 foizgacha aniqlikda dastlabki bosqichlardayoq fosh etishga zamin yaratmoqda. Shuningdek, homiladorlik patologiyalarining oldini olishda xavf guruhidagi ayollarni dispanser nazoratiga olish, platsenta yetishmovchiligini erta bosqichda korreksiya qilish va zamonaviy farmakoterapiya usullaridan foydalanish ona o'limi ko'rsatkichlarini sezilarli darajada kamaytirdi. Shu bilan birga, muddatidan oldin tug'ilgan (chala) yoki ekstremal past vazn bilan dunyoga kelgan chaqaloqlarni parvarish qilish uchun ixtisoslashgan reanimatsion kuvezlar, sun'iy nafas oldirish apparatlari va ozuqa moddalarini parenteral yetkazib berish tizimlari bilan jihozlangan neonatal markazlarning faoliyati minglab go'daklarning hayotini saqlab qolmoqda. Biroq, olis hududlardagi ayollarga yuqori texnologiyali skrining xizmatlarini to'liq yetkazish, shifokorlarning malakasini uzluksiz oshirib borish va aholining tibbiy profilaktika madaniyatini yanada yuksaltirish kabi tashkiliy masalalar hali ham o'z yechimini kutayotgan dolzarb vazifaligicha qolmoqda.

Homiladorlik davri ayol organizmida barcha organlar va tizimlarning funksional faoliyatiga ulkan o'zgarishlar va qo'shimcha yuklamalar olib keladigan tabiiy, biroq ayni paytda o'ta nozik fiziologik jarayon hisoblanadi. Ona organizmining immunologik, gormonal va gemodinamik moslashuvi me'yoriy kechgandagina homilaning to'laqonli rivojlanishi ta'minlanadi. Biroq, zamonaviy turmush tarzi, ekologik omillar, surunkali stresslar va umumiy somatik kasalliklarning yosharib borishi fonida homiladorlik davrida turli patologik holatlar – jumladan, gestatsion qandli diabet, arterial gipertenziya va fetoplasentar yetishmovchiliklarning uchrash chastotasi keskin ortib bormoqda. Preeklampsiya kabi og'ir asoratlar homiladorlikning ikkinchi yarmida ona va homila hayotiga bevosita xavf solib, o'tkir poliorgan yetishmovchiligi, platsentaning muddatidan oldin ko'chishi hamda yo'ldosh qon aylanishining buzilishiga olib keladi. Shu boisdan, xavf guruhiga kiruvchi homilador ayollarni erta bosqichda aniqlash, ularning qon aylanish sistemasini dopplerometrik tekshiruvlar orqali muntazam nazorat qilish hamda zamonaviy farmakologik profilaktika usullarini qo'llash ona o'limi ko'rsatkichlarini jilovlashning asosiy sharti hisoblanadi.

© 2026lobal Health and Modern Medicine: Innovations and Perspectives. All Rights Reserved.

Tug'ruq jarayonining muddatidan erta sodir bo'lishi yoki chaqaloqning ekstremal past tana vazni (500 grammdan 1000 grammgacha) bilan dunyoga kelishi neonatal reanimatsiya va intensiv terapiya bo'limlari oldida turgan eng murakkab vazifalardan biridir. Chala tug'ilgan chaqaloqlarning o'pka to'qimalarida maxsus modda – surfaktantning yetishmasligi o'tkir nafas yetishmovchiligi sindromini (respirator distress-sindrom) keltirib chiqaradi, bu esa ularning mustaqil nafas olishiga to'sqinlik qiladi. Zamonaviy neobriatrika va neonatal reabilitatsiya markazlari sun'iy nafas oldirishning yuqori chastotali rejimli zamonaviy apparatlari, chaqaloqning hayotiy muhim funksiyalarini soniyalik uzilishlarsiz kuzatib boruvchi monitoring tizimlari hamda ona sutini saqlagan holda enteral va parenteral oziqlantirishni muvofiqlashtiruvchi uskunalar bilan ta'minlangan. Shuningdek, neonatal davrda markaziy asab tizimining ishemik-gipoksik shikastlanishlarini erta aniqlash va neyroprotektiv terapiyani o'z vaqtida boshlash kelajakda bolaning intellektual va jismoniy rivojlanishida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan og'ir nogironlik holatlarining oldini olishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Natija va tahlil

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy akusherlik amaliyotidan zamonaviy xavfni oldindan bashorat qilish (predictive medicine) yondashuviga o'tish perinatologiya samaradorligini keskin oshirdi.

Shu sababli, sohani yanada rivojlantirishda quyidagi yo'nalishlar ustuvor ahamiyat kasb etmoqda:

NIPT va molekulyar genetik skriningni ommalashtirish: Homiladorlikning birinchi trimestridanoq irsiy va xromosom kasalliklarni xavfsiz aniqlash usullarini barcha hududlardagi ayollar uchun ochiq qilish.

Preeklampsiya va homila tushishi xavfini erta bashorat qilish: Maxsus biokimyoviy markerlar (PAPP-A, b-hCG) va dopplerometriya yordamida patologiyalarni yuzaga kelishidan oldin aniqlab, profilaktik choralar ko'rish.

Neonatal reabilitatsiya va intensiv terapiyani takomillashtirish: Ekstremal past vaznli chaqaloqlarning asoratsiz o'sishi uchun zamonaviy neobriatrik texnologiyalar va sun'iy intellektga asoslangan monitoring tizimlarini joriy etish.

Xulosa

Zamonaviy perinatologiyaning yutuqlari ona va bola salomatligini muhofaza qilishda yangi davrni boshlab berdi. Homiladorlik davridagi patologiyalarni erta aniqlash, yuqori aniqlikdagi prenatal skrining va neonatal reabilitatsiyaning zamonaviy usullari minglab chaqaloqlarning sog'lom dunyoga kelishini va onalarning hayotini saqlab qolishni kafolatlamoqda. Ushbu sohani yanada rivojlantirish, raqamli texnologiyalar va zamonaviy tibbiy protokollarni amaliyotga keng joriy etish sog'lom jamiyat poydevorini mustahkamlashning eng muhim kafolatidir.

Adabiyotlar

1. World Health Organization (WHO). *WHO recommendations on antenatal care for a positive pregnancy experience*. Geneva: WHO, 2016.
2. Savelieva, G. M., et al. *Akusherlik: Milliy qo'llanma*. Moskva: GEOTAR-Media, 2021.
3. Nicolaides, K. H. *A model for a new trimester screening for preeclampsia*. Prenatal Diagnosis, 31(1), 3-11, 2011.
4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. *Perinatal yordamni regionalizatsiya qilish va homiladorlarni skriningdan o'tkazish tartibi bo'limlari bo'yicha uslubiy qo'llanma*. Toshkent, 2023.

© 2026lobal Health and Modern Medicine: Innovations and Perspectives. All Rights Reserved.